herpy

WĘŻE

Boa cesarski

Boa imperator

Boa imperator to masywny boa z Ameryki Środkowej i północno-zachodniej Ameryki Południowej, brązowy do szarego z ciemnymi plamami siodłowymi i ogonem, który często staje się czerwonawy ku końcowi. Młode osobniki wspinają się, dorosłe żyją głównie na ziemi. Osiąga 130-250 cm, jest aktywny o zmierzchu i w nocy i żyje 20-30 lat. Wymaga dużego terrarium, rzadkich, niewielkich posiłków i opiekuna, który potrafi wziąć za niego odpowiedzialność przez dziesięciolecia.

Rodzina: Boidae Nazwa angielska: Central American Boa Dawna nazwa: *Boa constrictor imperator*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**130-250 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-30 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia, suchy las i las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**180 × 90 × 90 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**55-75%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**18-48 miesięcy**
Wielkość miotu	**10-65 młodych**
Ciąża	**100-120 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Boa imperator to mocno zbudowany, ciężki wąż o trójkątnej głowie, pionowych źrenicach i wzorze z ciemnych plam siodłowych i owali na brązowym, szarym lub złocistym tle. Ogon jest często ciemniejszy, od brązowego do głęboko czerwonego. Wygląd bardzo różni się w zależności od lokalizacji: osobniki z Cayos Cochinos u wybrzeży Hondurasu są naturalnie jasne, z łososiowym do pomarańczowego ogonem, osobniki z Nikaragui mają zwarte, zaokrąglone siodła, a na małych wyspach występują formy karłowate.

Dorosłe osobniki mierzą zwykle 130-250 cm i ważą około 6 kg. Samice są wyraźnie większe od samców, a pojedyncze osobniki osiągają 3,7 m. Gatunek należy do mniejszych w obrębie rodzaju.

B. imperator był wcześniej uznawany za podgatunek *Boa constrictor*, ale DNA wskazuje na odrębną linię rozwojową z różnicą 5-7 %, i obecnie jest to samodzielny gatunek. Ma dwa podgatunki: formę nominatywną i *B. i. sabogae* z Wysp Perłowych w Zatoce Panamskiej. Populacja z meksykańskiego wybrzeża Pacyfiku jest przez większość uznawana za odrębny gatunek, *Boa*

sigma. Naukowa nazwa gatunkowa to po łacinie cesarz lub władca. W handlu gatunek bywa często mylony z *B. constrictor*, a wiele zwierząt w niewoli to mieszańce różnych form lokalnych, więc pytaj, co faktycznie jest sprzedawane. Istnieje wiele odmian barwnych, np. albino, hypomelanistic i jungle, ale ten poradnik dotyczy samego gatunku.

Zwierzę jest spokojne i zazwyczaj dobrze znosi branie na ręce, co jest jednym z powodów, dla których gatunek należy do najczęściej utrzymywanych dużych węży. Osobniki z Ameryki Środkowej mogą syczeć i wielokrotnie atakować, gdy są niepokojone, natomiast osobniki z Ameryki Południowej łatwiej się oswajają. Gatunek to duży, silny wąż, który wymaga miejsca, czasu i doświadczenia.

Występowanie i środowisko

Boa imperator występuje od Meksyku przez Amerykę Środkową po północno-zachodnią Amerykę Południową na zachód od Andów. W Meksyku spotyka się go m.in. na Jukatanie oraz w stanach Quintana Roo, Chiapas, Oaxaca, Veracruz, Tamaulipas, San Luis Potosí, Sinaloa, Chihuahua, Michoacán i Guerrero. Dalej na południe występuje w Belize, Gwatemali, Salwadorze, Hondurasie, Nikaragui, Kostaryce i Panamie, a także w Kolumbii i Ekwadorze. Podgatunek *B. i. sabogae* żyje na Wyspach Perłowych w Zatoce Panamskiej, a lokalne populacje występują na mniejszych wyspach Morza Karaibskiego, m.in. San Andrés, Corn Islands i Cayos Cochinos.

Tam, gdzie *B. imperator* i *Boa sigma* spotykają się na meksykańskim wybrzeżu Pacyfiku, zwłaszcza w Oaxace, granica pozostaje niewyjaśniona.

> **Naturalny zasięg:** Meksyk, Belize, Gwatemala, Salwador, Honduras, Nikaragua, Kostaryka, Panama, Kolumbia i Ekwador.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje szeroki zakres siedlisk, od wilgotnego lasu deszczowego po suchy las i półpustynię. Preferuje wilgotne lasy, gdzie jest wilgoć, ciepło, kryjówki i obfitość ofiar, i często spotyka się go przy rzekach i strumieniach, bo dobrze pływa. Jako kryjówek używa też nor gryzoni i dziuplastych drzew.

Młode osobniki wspinają się i polują na drzewach i krzewach, a starsze i cięższe żyją przeważnie na ziemi. Gatunek jest aktywny o zmierzchu i w nocy, ale może wygrzewać się w dzień, gdy noce są chłodne. Zwierzę poluje z zasadzki i zjada ptaki, nietoperze oraz ssaki, takie jak wiewiórki, szczury, dydelfy i aguti, a także legwany. Ofiarę zabija przez uduszenie. W naturze pokarm pojawia się nieregularnie, a przemiana materii jest powolna.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 180 × 90 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe i wyższe jest wyraźnie lepsze. Zasada praktyczna: długość równa długości węża, szerokość połowie, a wysokość połowie. Osobnik powyżej 2,4 m wymaga co najmniej 240 × 120 × 120 cm. Terrarium musi być na tyle duże, by wąż mógł się całkowicie wyprostować i by zmieścił się wyraźny gradient temperatury. Gotowe terraria większe niż 120 × 60 × 60 cm są drogie i rzadkie, więc większość hodowców buduje je sama. Używaj materiałów odpornych na wilgoć: płyty PVC lub impregnowanego drewna zabezpieczonego lakierem bezpiecznym dla zwierząt. Melamina rozpada się pod wpływem wilgoci.

Nowo narodzone młode może mieszkać w terrarium dla dorosłego, jeśli jest w nim wiele kryjówek. Młode mogą w pierwszym roku potroić długość. Alternatywnie jako tymczasowe miejsce odchowu można użyć wentylowanego plastikowego pojemnika.

Terrarium powinno otwierać się od przodu. Zwierzę, które widzi rękę zbliżającą się z góry, odbiera ją jako drapieżnika. Pokrywa lub drzwi muszą się zamykać na zamek. Duży boa ucieknie nawet przez małe szczeliny, więc stosuj zamki, a nigdy taśmy, która może zranić węża.

Podłoże powinno mieć co najmniej 5 cm głębokości, najlepiej 8-10 cm, aby zwierzę mogło kopać, a podłoże utrzymywało wilgoć. Dobrym wyborem jest mieszanka 40 % ziemi próchnicznej, 40 % włókna kokosowego i 20 % piasku do piaskownicy, a warstwa torfowca i suchych liści na wierzchu zwiększa wilgotność. Można stosować zrębki cyprysowe i korę kokosową, ale niosą one ryzyko zatkania jelit, jeśli zwierzę je połknie. Unikaj czystego piasku, żwiru, wykładzin, sosny i cedru.

Urządź terrarium mocnymi gałęziami, korą korkową i kryjówkami, zarówno na ziemi, jak i wyżej. Młode osobniki wspinają się najwięcej. Usuwaj odchody co tydzień i wymieniaj całe podłoże co 3-6 miesięcy.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje gradientu od chłodnej do ciepłej strefy. Powietrze przy miejscu wygrzewania powinno mieć 30-32 °C, a chłodny koniec 24-26 °C, a całe terrarium powinno obejmować strefy od 24 do 32 °C. Użyj co najmniej dwóch lamp halogenowych lub promienników podczerwieni obok siebie, aby całe zwinięte zwierzę nagrzewało się równomiernie, i połóż jasny kamień lub kawałek drewna jako miejsce wygrzewania. Najbezpieczniejsze są lampy nad siatką. Jeśli znajdują się wewnątrz terrarium, muszą mieć osłonę. Używaj przezroczystych lub białych żarówek, nie kolorowych.

Maty grzewcze i kable grzewcze mogą być jedynie uzupełnieniem i zawsze muszą być podłączone do termostatu. W naturze ciepło pochodzi z góry, a zwierzę zazwyczaj korzysta z miejsca wygrzewania tylko podczas trawienia.

Na noc wyłącz całe ogrzewanie. Temperatura może bez problemu spaść do około 20 °C, a jeśli w pomieszczeniu jest chłodniej, należy uzupełnić ją bezświetlnym źródłem ciepła z termostatem. Do rozmnażania niezbędny jest rytm sezonowy z nieco krótszymi dniami i nieco niższą temperaturą zimą (zob. rozród).

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 55-75 % i lekko się wahać. Krótkotrwała wilgotność powyżej 70 % nie szkodzi, jeśli terrarium może przeschnąć, natomiast stała wilgoć prowadzi do pleśni. Przed linieniem 75-85 % może pomóc zwierzęciu zrzucić wylinkę w jednym kawałku. Mierz ją cyfrowym higrometrem.

Wilgotność utrzymuje się, wlewając wodę do podłoża, stawiając duże, ciężkie poidło, w którym zwierzę może leżeć, zraszając oraz umieszczając wilgotną kryjówkę z torfowcem w chłodnym końcu. Poidło musi być na tyle ciężkie, by się nie przewróciło, i trzeba je myć i dezynfekować za każdym razem, gdy zwierzę się w nim wypróżni. Dla młodych osobników najbezpieczniejsze jest płytkie poidło, bo w głębokim mogą utonąć.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny o zmierzchu i w nocy, więc nie potrzebuje silnego światła, ale zaleca się UVB. Należy do strefy Fergusona 2: okazjonalnie się wygrzewa. Celem jest indeks UV 2-3 przy miejscu wygrzewania. Świetlówka T5 HO 5-6 % UVB nad siatką powinna znajdować się 25-35 cm nad zwierzęciem na miejscu wygrzewania, bez siatki 35-45 cm. Kontroluj miernikiem UV i wymieniaj świetlówkę co 12 miesięcy, nawet jeśli nadal świeci.

Włączaj światło na około 13 godzin latem i 11 godzin zimą. W nocy nie może być światła, bo oczy zwierzęcia są przystosowane do ciemności, a światło zaburza rytm dobowy.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

B. imperator jest mięsożercą i musi dostawać całe ofiary. Młode osobniki dostają myszy i małe szczury, a dorosłe szczury, młode króliki, świnki morskie, kurczęta i przepiórki. Urozmaicenie jest zdrowe. Podawaj rozmrożone, mrożone ofiary: są bezpieczniejsze niż żywe, które mogą ugryźć i zranić węża. Jeśli podajesz żywą ofiarę, usuń ją, jeśli nie zostanie zjedzona w ciągu 15-30 minut.

Masa ofiary może wynosić najwyżej 10 % masy węża, a ofiara nie może być grubsza niż najszersze miejsce ciała węża. Boa znoszą duże ofiary gorzej niż pytony, a zbyt duża ofiara powoduje wymioty, które mogą zaszkodzić zwierzęciu lub je zabić. Po posiłku powinno być widać najwyżej lekkie zgrubienie.

Częstotliwość karmienia: - Poniżej 12 miesięcy: co 10-12 dni. - 12-18 miesięcy: co 12-14 dni. - 18-30 miesięcy: co 2-3 tygodnie. - 2,5-3 lata: co 3-4 tygodnie. - 3-4 lata: co 4-6 tygodni. - Powyżej 4 lat: co 4-8 tygodni.

Skromne posiłki i powolna przemiana materii są zdrowe, a zbyt częste karmienie prowadzi do otyłości. Kręgosłup powinien być przykryty, a ciało zaokrąglone, ale nie grube. Odczekaj tydzień od przywiezienia zwierzęcia przed pierwszym karmieniem i unikaj brania na ręce przez 48 godzin po posiłku. Pokarmu roślinnego wąż nie potrafi strawić. Przy karmieniu całymi ofiarami suplementacja nie jest potrzebna.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

B. imperator to inteligentny wąż o indywidualnym charakterze. Wiele osobników toleruje i lubi branie na ręce, ale niektóre wolą mieć spokój. Młode i młodociane osobniki są często nerwowe i mogą syczeć i gryźć, ponieważ wypatrują drapieżników. Konsekwentne, delikatne obchodzenie się uspokaja je. Dorosłe osobniki, które leżą zwinięte z otwartym, syczącym pyskiem, nie chcą tego dnia wychodzić.

Daj nowemu zwierzęciu co najmniej tydzień spokoju i poczekaj z braniem na ręce, aż zacznie regularnie jeść. Zacznij od najwyżej 5 minut i stopniowo wydłużaj czas. Myj ręce przed i po. Delikatnie dotknij głowy zwierzęcia rolką papieru lub hakiem do węży, aby wiedziało, że to branie na ręce, a nie karmienie, i podnoś je od spodu, jedną ręką pod przednią częścią ciała, a drugą pod tylną. Nigdy nie podnoś za ogon. Zwierzę owija się wokół ręki, aby utrzymać równowagę, i nie jest to atak.

Nie bierz zwierzęcia na ręce, gdy przed linieniem ma niebieskawe oczy, w dniu karmienia ani w ciągu 48 godzin po posiłku. Dorosłe osobniki powyżej 2 m obsługuje się w obecności drugiej dorosłej osoby. Nigdy nie zostawiaj dzieci samych ze zwierzęciem.

Trzymaj zwierzęta osobno. Gatunek jest samotnikiem, a dwa osobniki w jednym terrarium mogą się nawzajem zjeść. Wyjątkiem jest kojarzenie, po którego okresie zwierzęta trzeba rozdzielić.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są wyraźnie większe od samców, ale poza wielkością płci nie da się pewnie rozróżnić po wyglądzie. Płeć określa się sondą, której powinien używać weterynarz lub doświadczony hodowca. Zwierzęta osiągają dorosłe rozmiary po 3-4 latach, ale powoli rosną przez całe życie. Samice powinny mieć około 3 lat i ważyć co najmniej 3,5 kg, zanim zostaną dopuszczone do rozrodu. Samce są dojrzałe płciowo po 18 miesiącach, ale powinny mieć co najmniej 120 cm. Ciąża obciąża samicę, więc musi być w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek kojarzy się w porze suchej, a samce mogą kopulować z kilkoma samicami. Podczas godów samica wydziela substancje zapachowe, a samce mogą o nią walczyć. Samiec owija ogon wokół ogona samicy, a kopulacja może trwać od kilku minut do kilku godzin i może się powtarzać przez kilka tygodni. Samica może przechowywać nasienie do roku.

W niewoli rozmnażanie wymaga rytmu sezonowego. Od czerwca do października powietrze utrzymuje się na poziomie 28-29 °C, a w październiku obniża do 24-28 °C. Nakarm zwierzęta tydzień wcześniej, bo samce w chłodnym okresie jedzą mało albo wcale. Mniejsze ofiary podaje się co tydzień. W terrarium jedna czwarta powierzchni powinna mieć około 31 °C, aby samica mogła dojrzewać jaja i trawić, co zapobiega też infekcjom dróg oddechowych. Samce dołącza się do samic od późnego października do marca, a od marca do maja stopniowo podnosi się temperaturę. Schładzanie zwiększa ryzyko infekcji dróg oddechowych, więc obserwuj zwierzęta.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

B. imperator rodzi żywe młode. Długość ciąży i wielkość miotu 10-65 przyjęto za *Boa constrictor*, do którego gatunek był wcześniej zaliczany. Owulacja jest widoczna jako silne zgrubienie w połowie ciała, przypominające duży posiłek. Dwa do trzech tygodni później samica linieje (linienie poowulacyjne), a ciążę liczy się od tego linienia; trwa ona około 100-120 dni. Młode przychodzą na świat w ciągu około czterech miesięcy od owulacji.

Miot liczy 10-65 młodych, zwykle około 16-25, a część może stanowić martwe młode lub niezapłodnione jaja (tzw. slugs). Samica ma najwyżej jeden miot w roku, a w naturze w danym roku rozmnaża się tylko około połowy samic. W niewoli samica ma zwykle trzy do pięciu miotów w ciągu życia.

INKUBACJA

Nie ma jaj do inkubacji, ponieważ gatunek rodzi żywe młode. W czasie ciąży samica musi mieć wyraźny gradient cieplny z ciepłym miejscem do wygrzewania, ale nie może się przegrzać. Zapewnij jej też świeżą wodę i spokój. Ciąża trwa około 100-120 dni licząc od linienia po owulacji. Młode rodzą się w cienkiej błonie, z której szybko się wydostają, i od pierwszego dnia są samodzielne. Usuń martwe młode i niezapłodnione jaja. Samice mogą w rzadkich przypadkach mieć młode bez samca (partenogeneza); zostało to potwierdzone w obrębie rodzaju.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Nowo narodzone młode mają około 38-51 cm i są samodzielne od urodzenia. Na początku trzymaj je razem w wentylowanym pojemniku z wilgotnym podłożem, kryjówkami i płytkim poidłem. Po około 10 dniach przechodzą pierwsze linienie i wtedy trzeba je rozdzielić, każde do osobnego pojemnika lub terrarium. Pierwszy posiłek to mała mysz około dwóch

tygodni po urodzeniu, potem jedna mysz co tydzień przez pierwsze miesiące. W pierwszych latach młode linieją co 1-2 miesiące i mogą w pierwszym roku potroić długość, więc trzeba je regularnie przenosić do większych terrariów.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w urządzeniu terrarium. Typowe problemy to:

- Wymioty przy zbyt dużych ofiarach, zbyt wczesnym braniu na ręce po posiłku lub zbyt niskiej temperaturze. Wymioty obciążają zwierzę i mogą być śmiertelne.
- Otyłość przy zbyt częstym karmieniu.
- Roztocza (*Ophionyssus natricis*) i pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u osobników odłowionych z natury. Wybieraj zwierzęta z hodowli i poddawaj nowe osobniki kwarantannie.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu: zapewnij wilgotną kryjówkę.
- Zatkanie jelit przez podłoże, zbyt niską temperaturę lub odwodnienie.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt zimnym lub wilgotnym powietrzu: zwierzę oddycha z otwartym pyskiem lub ma wydzielinę z nosa.
- Pleśń i bakterie przy zbyt długotrwałej wilgoci.

Waż zwierzę co tydzień i prowadź dziennik masy ciała, karmień i linień. Nagły spadek masy jest często pierwszym objawem choroby. Gady ukrywają choroby, więc jeśli zwierzę nie je, traci na wadze lub wydaje się ospałe, zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.